

PREDGOVOR

Savez jevrejskih opština Jugoslavije, etničko–verska organizacija koja predstavlja devet jevrejskih opština sa blizu 3.500 članova, veoma je srećan što se, pored svojih mnogobrojnih i raznovrsnih delatnosti, pre svega na očuvanju jevrejskog identiteta, našao u ulozi izdavača jubilarnog *Jevrejskog almanaha 1971–1996*.

Pristupili smo tom značajnom poduhvatu u veoma složenim uslovima, u ratnom okruženju, u teškoj materijalnoj situaciji većine članstva, u vreme kada smo prihvatili veći broj naših sunarodnika s područja na kojima su im životi bili ugroženi. Uz ogromne žrtve pojedinaca i znatne materijalne napore, uspeali smo da obezbedimo izlaženje ove knjige.

Želja nam je bila da knjiga iz štampe izađe prošle, 1999. godine, na 80. godišnjicu osnivanja Saveza¹ i da se uruči gostima iz zemlje i inostranstva s kojima smo želeli da proslavimo taj jubilej. Nažalost, iz poznatih razloga to nije moglo da se realizuje.

Jevrejski almanah 1971–1996 sadrži reprezentativan izbor radova s nagradnih konkursa Saveza u periodu od 1971. do 1996. godine. Od 128 nagrađenih radova, odabrano je 50 iz svih oblasti koje konkurs pokriva.

Savez je počeo da raspisuje Nagradni konkurs za radove s jevrejskom tematikom 1955. godine i tu tradiciju održava do danas. Inicijativa da se ustanovi nagradni konkurs za radove iz oblasti nauke, književnosti i umetnosti potekla je od tadašnjeg predsednika Saveza dr Alberta Vajsa. Prve nagrade su dodeljene 1955. godine, a u narednim decenijama konkurs je postao tradicionalna kulturna manifestacija s ugledom u široj jugoslovenskoj javnosti. U vreme izlaženja ove knjige iz štampe, biće objavljen 44. nagradni konkurs Saveza za 2000. godinu.

Mnogo je nagrađenih i otkupljenih radova štampano, u celini ili u odlomcima, upravo u *Jevrejskim almanasima*. U periodu dok su izlazili, između 1954. i 1970. godine, objavljeno je ukupno osam svezaka. Posle toga je izlaženje *Almanaha* obustavljeno, delimično i zbog pojave nove publikacije Saveza, *Zbornika Jevrejskog istorijskog muzeja*, čiji je prvi broj izašao iz štampe 1971. godine. *Zbornik*, od tada pa do danas, objavljuje naučne radove i sistematizovanu građu o istoriji Jevreja u Jugoslaviji, pa su u njemu objavljavani i radovi s nagradnih konkursa Saveza.

Posle 1970. godine, nagrađeni i otkupljeni radovi pohranjivani su u arhivu Saveza. Tako je nastao bogat fond neobjavljenih naučnih, književnih i memoarskih dela. Istovremeno je rastao i kulturni dug prema užoj jevrejskoj i široj jugoslo-

¹ Savez je osnovan 1. jula 1919. kao Savez jevrejskih veroispovednih opština Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Posle Drugog svetskog rata, nastavio je rad pod sadašnjim imenom.

venskoj zajednici, prema svim onim pojedincima, učesnicima konkursa, nagrađenim autorima i članovima žirija, koji su doprineli reputaciji ove kulturne manifestacije. Na anonimnim nagradnim konkursima Saveza jevrejskih opština Jugoslavije, svoje prve uspehe postigli su mnogi danas renomirani pisci i naučni radnici: David Albahari, Dobrilo Aranitović, Ljubica Arsić, Hans Bramer, Dragoljub Čolić, Filip David, Miroslava Despot, Zora Dimbah, Ildi Ivanji, Danilo Kiš, Gordana Kuić, Ženi Lebl, Vojislav Maksimović, Dimitrije Mašanović, Sonja Nahman–Premeru, Danilo Nahmijas, Vidosava Nedomački, Đuro Orlić, Isak Papo, Avram Pinto, Mirjam Rajner, Ljubivoje Ršumović, Laslo Sekelj, Pavle Šosberger, Nikola Šuica, Jorjo Tadić, Dragiša Vitošević i drugi. Neki od njih su, kasnijih godina, bili članovi žirija na konkursima Saveza. Pored njih, u žirijima je u proteklih 45 godina bilo i drugih poznatih imena jugoslovenske nauke i kulture: Aron Alkalaj, Isak Amar, Andrija Gams, Zoran Gavrilović, Ivan Ivanji, Ljubiša Jocić, Simha Kabiljo–Šutić, Lavoslav Kadelburg, Žak Konfino, Aleksandar Levi, Julija Najman, Predrag Palavestra, Miodrag Pešić, Andreja Preger, Radovan Samardžić, Dušan Sindik, Ana Šomlo i mnogi drugi. Jubilarni *Jevrejski almanah 1971–1996* objavljujemo da bismo odužili svoj dug tim pregaocima.

Nagradni konkurs Saveza jedinstven je i specifičan u našoj kulturi jer obuhvata tri oblasti kojima je zajednička samo jevrejska tematika. Tradicionalno se nagrađuju naučni radovi, eseji i publicistika s temama iz jevrejske istorije, književnosti, umetnosti, društvenih nauka i drugih oblasti judaistike, zatim, književni radovi – romani, pripovetke, pesme i dramska dela s jevrejskom tematikom i, najzad, istorijsko–memoarska građa, hronike i sećanja savremenika iz prošlosti jevrejskih opština, kulturnih, sportskih i drugih društava, kao i iz perioda Drugog svetskog rata i Holokausta². Sadržaj *Jevrejskog almanaha 1971–1996* poštuje propozicije konkursa. Redakcija je pregledala sve radove nagrađene i otkupljene između 1971. i 1996. godine i odabrala za objavljivanje, u celini ili u odlomcima, one koje u međuvremenu nisu objavili sami autori, odnosno one koji predstavljaju najvrednije autorske doprinose u godini nagrađivanja. Radovi su ilustrovani materijalima samih autora i fotografijama iz arhiva Jevrejskog istorijskog muzeja. Tehnički najkvalitetnije, a tematski najzanimljivije ilustracije izdvojene su u dva priloga *Almanaha*.

Pored odabranih radova nagrađivanih na konkursima u periodu 1971–1996, ovaj *Almanah* sadrži i *Rečnik jevrejskih pojmova*, sadržaj svih prethodnih *Jevrejskih almanaha*, tabelarni pregled primljenih radova sa svih nagradnih konkursa od 1955. do 1996. i popis svih nagrađenih i otkupljenih radova na konkursima Saveza jevrejskih opština Jugoslavije zaključno sa 1996. godinom.

Kao i u svim konkursima Saveza u proteklih 45 godina, i u ovom *Almanahu* su potpuno ravnopravno zastupljeni pisci jevrejskog i nejevrejskog porekla. U *Almanah* su uvršćeni radovi autora iz svih republika bivše Jugoslavije, kao i iz inostranstva, a Redakcija se trudila da u potpunosti poštuje jezik autora. Verujemo da će bogat i raznovrsan sadržaj *Jevrejskog almanaha 1971–1996* pružiti čitaocima zanimljiv uvid u blizu tri decenije stvaralaštva s jevrejskom tematikom.

Zahvaljujemo se svima koji su doprineli da ova knjiga stigne do čitalaca.

Beograd, april 2000. godine

Izdavač

² Samo prve godine konkurs je bio raspisan i za likovnu umetnost i muziku.